

พลังชีวิตภาษาไทยดำในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

สมทรง บุรุษพัฒน์¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพลังชีวิตของภาษาไทยดำในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ได้แก่ ประเทศไทย ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม การวัดพลังชีวิตภาษาใช้กรอบความคิดทางด้านภาษาศาสตร์สังคมโดยใช้เกณฑ์ทางด้านการใช้ภาษา ทักษะติดต่อภาษา นอกจากนี้ยังศึกษาปริมาณการใช้คำไทดำเพื่อเปรียบเทียบว่าผู้พูดภาษาไทยดำในแต่ละประเทศสามารถธำรงภาษาไทยดำไว้ได้มากน้อยเพียงใด ผลการวิจัยพบว่าชาวไทยดำในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีพลังชีวิตภาษาไทยดำสูงที่สุด รองลงมาคือประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสุดท้ายคือประเทศไทย ในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวชาวไทยดำทุกกลุ่มอายุมีทักษะติดต่อภาษาในเชิงบวก และมีการใช้ภาษาหลากหลายแฉวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแฉวงครอบครัว ทั้งนี้เพราะชาวไทยดำในประเทศทั้งสองนี้ไม่รู้สึกแปลกแยกจากประชากรหลักของประเทศ ส่วนชาวไทยดำในประเทศไทย มีประวัติศาสตร์การอพยพเข้ามาในประเทศไทยด้วยเหตุผลด้านการสงคราม จึงยังคงมีความรู้สึกที่แปลกแยกจากคนไทยทั่วไป ส่งผลต่อทักษะติดต่อภาษาในเชิงลบ รวมถึงการใช้ภาษาในแฉวงที่จำกัด การศึกษาปริมาณการใช้คำศัพท์ไทดำสนับสนุนการศึกษาทักษะติดต่อภาษาและการใช้ภาษาไทยดำ กล่าวคือชาวไทยดำในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีการใช้คำศัพท์ภาษาไทยดำมากที่สุด และชาวไทยดำในประเทศไทยใช้คำศัพท์ภาษาไทยดำน้อยที่สุด

คำสำคัญ : 1. พลังชีวิตภาษา 2. การธำรงภาษา 3. ภาษาตระกูลไท 4. ภาษาไทดำ 5. การใช้ภาษา 6. ทักษะติดต่อภาษา 7. การใช้คำศัพท์

¹ ศาสตราจารย์ประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
อีเมล : sburusphat@gmail.com

Tai Dam language vitality in Southeast Asia

Somsong Burusphat²

Abstract

This research paper aims to study the language vitality of Tai Dam language in Southeast Asia, i.e., Thailand, Laos, and Vietnam. The sociolinguistic approach focusing on language use and language attitude is used to measure the Tai Dam language vitality. In addition, the amount of Tai Dam lexical usage is added to this study in order to compare the degree of Tai Dam language maintenance in each country. It was found that Tai Dam people in Vietnam have the highest degree of language vitality. Next are the Tai Dam people in Laos and lastly, the Tai Dam in Thailand. In Vietnam and Laos, Tai Dam people in all age groups have positive attitudes towards their language and use the Tai Dam language in various domains, especially at home. This is because they do not differentiate themselves from the mainstream people of the countries. On the other hand, Tai Dam people in Thailand migrated to Thailand because of war. They distinguish themselves as a separate group and thus have negative attitudes toward their own language, and a limited domain of language use. The study of lexical usage also supports the study of language attitudes and language use. Tai Dam speakers in Vietnam use Tai Dam words the most, and those in Thailand, the least.

Keywords: 1. Language vitality 2. language maintenance 3. Tai language family
4. Tai Dam (Black Tai) 5. language use 6. language attitude
7. lexical usage

² Professor, Research Institute for Languages and Cultures of Asia (RILCA), Mahidol University, Nakhon Pathom, Thailand. Email address: sburusphat@gmail.com

บทนำ

ในพื้นที่ตอนบนของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในเขตภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง มีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายตั้งแต่จีนตอนใต้ เวียดนาม ลาว เขมร ไทย พม่า การอพยพ และการตั้งถิ่นฐานทางชาติพันธุ์ได้เกิดขึ้นมาเป็นพันๆ ปีแล้วในยุคโบราณ กลุ่มชาติพันธุ์ 'ไทดำ'³ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่ได้อพยพมาจากเมืองแถงหรือปัจจุบันคือเมืองเดียนเบียนฟู ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มาอยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทยมากกว่า 200 ปี กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำที่อาศัยอยู่ใน 3 ประเทศนี้ ไม่ได้เป็นประชากรหลักของแต่ละประเทศ แต่เป็นประชากรร่วมของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำมีการปรับตัวเป็นระยะเวลาอันเนิ่นนานโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรม

กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่สำคัญกลุ่มหนึ่งของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์เนื่องจากเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการรวมตัวกันเป็นปึกแผ่น เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง และมีอัตลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรมอย่างชัดเจน จึงมีการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำอย่างหลากหลาย งานวิจัยที่ศึกษาภาษาส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นที่ระบบเสียงเป็นสำคัญ งานวิจัยทางด้านการใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาไทดำยังมีค่อนข้างจำกัด ได้แก่ การศึกษาเปรียบเทียบการแปรของคำศัพท์และวรรณยุกต์ในภาษาไทยไทดำซึ่งที่ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีตามตัวแปรอายุและทัศนคติต่อภาษาโซ่ง (Saeng-ngam, 2006) และการศึกษาการใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาและการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย (Burusphat et al., 2011) งานวิจัยทางด้านพลังชีวิตภาษาไทดำที่ผ่านมาก็จำกัดอยู่ที่ ภาษาไทดำพูดในประเทศไทย (Burusphat, 2013; Burusphat et al., 2012)

ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะขยายพื้นที่ในการศึกษาการใช้ภาษา ทัศนคติต่อภาษา และการใช้คำศัพท์ ไทดำซึ่งเป็นตัวกำหนดพลังชีวิตภาษาไทดำไปยังประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่าภาษาไทดำใน 3 ประเทศได้มีการธำรงอยู่มากน้อยแค่ไหน การธำรงอยู่ของภาษา (language maintenance) เป็นตัวกำหนดพลังชีวิตของภาษา กล่าวคือหากผู้พูดภาษามีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตนเอง มีการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ภาษาก็จะยังคงธำรงอยู่ได้ในสังคมไทดำ และส่งผลให้พลังชีวิตของภาษาไทดำยังคงเข้มแข็งอยู่ต่อไป การศึกษาพลังชีวิตของภาษาไทดำนอกจากจะทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการธำรงอยู่ของภาษาไทดำใน 3 ประเทศแล้ว ยังช่วยส่งเสริม อนุรักษ์ และ

³ กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำมีชื่อเรียกหลากหลาย เช่น ไทดำ ไทยโซ่ง ไทยทรงดำ ลาวโซ่ง เป็นต้น ในงานวิจัยนี้ใช้ชื่อว่าไทดำ เมื่อมีการอ้างอิงงานวิจัยอื่น จะใช้ชื่อที่งานวิจัยนั้นๆ ใช้

พัฒนาคุณค่าของภาษาไทดำ ทำให้ประชากรหลักของประเทศทั้งสามประเทศมีความเข้าใจในความมีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำที่มีความแตกต่างกันในสังคมและมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ ส่งผลถึงการอยู่ร่วมกันที่ยั่งยืนทางความหลากหลายของภาษาและวัฒนธรรม และทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในสามประเทศเกิดจิตสำนึกร่วมของความเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน ทั้งนี้วิธีการศึกษาพลังชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในงานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาพลังชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในประเทศอื่นๆ ต่อไป อันจะนำไปสู่การได้มาซึ่งความรู้เป็นภาพรวมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ในอนาคต

พลังชีวิตภาษา

The Royal Institute (2010, 483) ได้บัญญัติคำภาษาอังกฤษ “vitality” เป็นภาษาไทยว่า “ความมีชีวิต” หรือ “พลังชีวิต” ดังต่อไปนี้ “การที่ภาษายังมีผู้พูดเป็นภาษาแม่อยู่ เป็นคุณสมบัติหนึ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกความแตกต่างระหว่างภาษา ความมีชีวิตเป็น 1 ใน 4 เกณฑ์ที่เสนอโดย โจชัว ฟิชแมน (Fishman, 1972) ส่วนอีก 3 เกณฑ์คือการทำให้เป็นภาษามาตรฐาน ความเป็นเอกเทศ และความมีชีวิต ความมีชีวิตเป็นเกณฑ์ที่ใช้แยกความแตกต่างระหว่างภาษาที่ตายแล้วกับภาษาที่ยังคงอยู่ เช่น ภาษาละตินเป็นภาษาที่ตายแล้ว คือ ไม่มีผู้พูดเป็นภาษาแม่ ส่วนภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาที่ยังมีชีวิตอยู่”

พลังชีวิตภาษา คือ ระดับของการใช้ภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารในบริบททางสังคมที่หลากหลายด้วยวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง พลังชีวิตของภาษาจะมีระดับสูงหากผู้พูดภาษาทุกกลุ่มอายุมีการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันทั้งในบ้านและนอกบ้าน และใช้ภาษาในหัวข้อของการสนทนาเกือบทุกหัวข้อ การประเมินค่าของพลังชีวิตภาษามีความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดว่าจะมีการใช้ภาษาต่อไปในอนาคตหรือไม่ และสามารถที่จะดำเนินการพัฒนาภาษา (development of language) อย่างยั่งยืนได้ การใช้ภาษาจะยังคงอยู่หากมีการใช้ในแวดวงต่างๆ เช่น บ้าน โรงเรียน วัด และตลาด และมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง รวมทั้งมีการใช้ในบริบททางสังคมที่หลากหลายและผู้พูดมีแรงจูงใจสูงที่จะใช้ภาษา นโยบายของรัฐบาลก็มีส่วนสำคัญที่ส่งเสริมการใช้ภาษา พลังชีวิตภาษาที่ถดถอยเป็นตัวบ่งบอกความเสี่ยงต่อการใกล้สูญของภาษา (language endangerment) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนภาษา (language shift) (Summer Institute of Linguistics, 2015)

กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำมีการตั้งถิ่นฐานและภาษาไทดำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้
การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ

ดังที่ได้กล่าวข้างต้น กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำอาศัยอยู่ใน 3 ประเทศของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ในประเทศไทย ชาวไทดำได้อพยพเข้ามาประมาณปี พ.ศ. 2321-2322 สาเหตุของการอพยพคือถูกกวาดต้อนเข้ามาในฐานะเชลยศึกสงคราม บริเวณที่อาศัยอยู่ในช่วงแรกของการอพยพคือจังหวัดเพชรบุรี ต่อมาย้ายที่ทำกินไปอยู่จังหวัดต่างๆ ของภูมิภาคตะวันตก ได้แก่ ราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม และภูมิภาคกลางและภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ พิษณุโลก สุโขทัย พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ ชัยนาท ลพบุรี (Jirananthanaporn et al., 2003) ชาวไทดำในภูมิภาคตะวันตกได้อพยพไปยังภาคใต้เพื่อหาที่ทำกิน ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี นอกจากนี้ยังมีชาวไทดำที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ที่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ชาวไทดำกลุ่มนี้มีประวัติการอพยพจากเมืองแกง ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเข้ามาในประเทศไทยตามเส้นทางกับชาติปไตยประชาชนลาว และต่อมาอพยพเข้ามาในประเทศไทยคนละเส้นทางกับไทดำในภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศไทย โดยอพยพเข้ามาในปี พ.ศ. 2460 ด้วยความสมัครใจและเพื่อความปลอดภัย เพราะมีการต่อสู้แย่งชิงอำนาจของศึกฮ่อและหนีภัยสงครามคอมมิวนิสต์ (Thavorn, 2013) ในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ชาวไทดำอาศัยอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือในจังหวัด 7 จังหวัด คือ เหนืออาน ทานห์ฮัว ฮวาบิ่นห์ เซินลา ไลเจิว ลาวกาย และเอียนบ้าย (Sribusara, 1987) ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ชาวไทดำอพยพมาจากประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเมื่อเมืองแกงแตกในช่วงสงครามฮ่อในปี พ.ศ. 2497 ซึ่งกระจัดกระจายกันเป็นกลุ่มๆ ออกไปอยู่ตามที่ต่างๆ ในทุกแขวงทางภาคเหนือ ได้แก่ เขตปกครองนครเวียงจันทน์ แขวงเวียงจันทน์ แขวงหลวงพระบาง แขวงอุดมไชย แขวงบ่อแก้ว แขวงพงสาลี แขวงหัวพัน แขวงเชียงขวาง แขวงไชยบุรี แขวงบริคันไชย และแขวงหลวงน้ำทา ที่บ้านน้ำทา บ้านปุง บ้านต่งดี บ้านต่งอัม บ้านน้ำแ้ง และบ้านต่งใจใต้

ภาษาไทดำ

ภาษาไทดำเป็นภาษาที่จัดอยู่ในตระกูลภาษาไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งอยู่ในกลุ่มเดียวกับภาษาไทย (Li, 1960) L- Thongkum (2002a) ได้จัดทำคลังศัพท์จำนวน 1827 คำของภาษาไทดำ 10 ถิ่นในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทย และได้สืบสร้างภาษาไทดำ

2 ระยะ นอกจากนี้ L- Thongkum (2002b) ยังได้ศึกษาวรรณยุกต์ พยัญชนะ และสระ และแบ่งภาษาไทดำออกเป็นสองกลุ่มใหญ่โดยใช้เกณฑ์คำศัพท์ ได้แก่ ภาษาไทดำ ตะวันออกซึ่งพูดในประเทศเวียดนามและไทดำตะวันตกซึ่งพูดในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทย และได้สืบสร้างระบบเสียงภาษาไทดำดั้งเดิม

Gedney (1964) และ Fippinger and Fippinger (1974) ได้ศึกษาพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ภาษา ไทดำพูดที่เมืองลา (Son La) ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม พบว่าพยัญชนะต้นเดี่ยวมี 19 หน่วยเสียง ดังนี้ /t-, p-, t-, k-, c-, th-, kh-, m-, n-, ŋ-, ŋ-, b-, d-, v-, l-, y-, s-, f-, h-/ เสียง [d-] จะแปรกับเสียง [l-] เช่น [di¹] ~ [li¹] ‘ดี’ และ [b-] กับ [v-] เช่น [bi¹] ~ [vi¹] ‘หรี’ ขึ้นอยู่กับท้องที่ พยัญชนะควบกล้ำ มี 3 หน่วยเสียง คือ /kw-, khw-, ŋw-/ พยัญชนะท้ายประกอบด้วย /-p, -t, -k, -ʔ, -m, -n, -ŋ / ในภาษาไทย พยัญชนะท้าย /-k/ ในพยางค์ที่มีสระเสียงยาวหรือสระประสมจะปฏิภาคกับเสียง /-ʔ/ ในภาษาไทดำ เช่น ภาษาไทย [paak²] ‘ปาก’ ในภาษาไทดำจะเป็น [paʔ²] สระประสมที่ลงท้ายด้วย [u, i, ɨ] จะตีความให้เป็นพยัญชนะท้าย /-w, -y, -y⁴ เช่น [haw²] ‘เรา’ [kuay¹] ‘กล้วย’ [bay¹] ‘ใบ’ ภาษาไทดำมีสระเดี่ยว 9 หน่วยเสียง คือ /i, i, u, e, ə, o, ɛ, a, ɔ/ ภาษาไทดำไม่มีความแตกต่างของความยาวสระ ยกเว้นหน่วยเสียงสระ a และ aa สระประสมมี 3 หน่วยเสียงดังเช่นภาษาไทย คือ /ia, ia, ua/ วรรณยุกต์มี 6 หน่วยเสียงคือ วรรณยุกต์ที่ 1 กลางต่ำระดับ วรรณยุกต์ที่ 2 สูงระดับ วรรณยุกต์ที่ 3 สูงขึ้น วรรณยุกต์ที่ 4 กลางสูงระดับ วรรณยุกต์ที่ 5 ต่ำตก มีการกักที่เส้นเสียงในตอนท้าย และวรรณยุกต์ที่ 6 กลางสูงตกมีการกักที่เส้นเสียงในตอนท้าย

งานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงภาษาไทดำในประเทศไทยประกอบด้วยงานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยโซ่งกับภาษากลุ่มอื่นๆ เช่น ลาวครั้ง ลาวใต้ และลาวเวียง ลาวแก้ว ลาวพวน ผู้ไท ในจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทย (Panka, 1980; Plungsuwan, 1981; Daecha, 1987; Wattanaprasert and Liamprawat, 1988; Unakornsawat, 1993) งานวิจัยที่ศึกษาระบบเสียงของภาษาไทดำในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ได้แก่ Maneewong (1987); Suasosit (1992); Liamprawat (1998); Yooyen (2013); Burusphat (2012); Burusphat (2013) และงานวิจัยระบบเสียงของภาษาไทดำที่หมู่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย (Anuntrawan, 1978; Thavorn, 2013) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาระบบเสียงไทดำในภาคกลางเพื่อจัดกลุ่มภาษาโดยใช้เสียงวรรณยุกต์ (Liamprawat, 1998)

⁴ สัญลักษณ์ y แทนเสียง [aɨ] ในงานวิจัยบางงาน ใช้สัญลักษณ์ uɨ ซึ่งเป็นเสียงเปิดเพดานอ่อน (velar approximant)

ผลการวิจัยระบบเสียงภาษาไทยในประเทศไทยส่วนใหญ่จะสอดคล้องกันคือ ภาษาไทยมีพยัญชนะ 19 หน่วยเสียงได้แก่ /p-, ph-, b-, t-, th-, k-, kh-, ʔ-, c-, f-, s-, h-, m-, n-, ɲ-, ɳ-, l-, w-, j-/ ปรากฏเป็นพยัญชนะต้นได้ทั้งหมด แต่ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายเพียง 7 หน่วยเสียง ได้แก่ /-p, -t, -k, -ʔ, -m, -n, -ŋ/ สระเดี่ยวสั้น 9 หน่วยเสียง ได้แก่ /i, e, ε, i:, ə, a, u, o, ɔ/ สระทั้ง 9 หน่วยเสียงมีคู่สระยาวอีก 9 หน่วยเสียง สระประสมมี 4 หน่วยเสียง คือ /io, io, uə, ai / หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง สัทลักษณะหลักของวรรณยุกต์ที่พบในภาษาไทยส่วนใหญ่คือ วรรณยุกต์ที่ 1 กลาง-ต่ำ ขึ้น วรรณยุกต์ที่ 2 กลางขึ้นตก วรรณยุกต์ที่ 3 สูงขึ้น วรรณยุกต์ที่ 4 กลาง-สูง วรรณยุกต์ที่ 5 ต่ำ และวรรณยุกต์ที่ 6 กลาง-สูงตก

งานวิจัยที่ศึกษาคำศัพท์ภาษาไทยและเชื่อมโยงกับทัศนคติต่อภาษาไทยมี 1 เรื่องคือวิทยานิพนธ์ของ Saeng-ngam (2006) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบการแปรของ คำศัพท์และวรรณยุกต์ในภาษาไทยซึ่งที่ตำบลหนองปรือ อำเภอบางบาล จังหวัดเพชรบุรี ตามตัวแปรอายุและทัศนคติต่อภาษาไทย ผู้วิจัยคัดเลือกคำจากรายการคำของ Buranasing (1988) Praphin (1996) และคลังคำภาษาไทยโบราณของ L- Thongkum (2002a) รวมจำนวนคำทั้งสิ้น 70 คำ ผู้วิจัยแบ่งผู้บอกภาษาออกเป็น 3 กลุ่มอายุในการ เก็บข้อมูลผู้วิจัยใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับคำศัพท์และวรรณยุกต์ และแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ ทัศนคติต่อภาษาจำนวน 10 ข้อ ผลการวิจัยพบว่าผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 55-65 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่มีทัศนคติบวกต่อภาษามากที่สุด และผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 15-25 ปีเป็นผู้ที่มี ทัศนคติลบต่อภาษามากที่สุด อย่างไรก็ตามแม้ผู้บอกภาษาจะมีทัศนคติลบต่อภาษา ในภาพรวมการใช้ทั้งคำศัพท์และวรรณยุกต์ในภาษาไทยยังสูงมาก ผู้บอกภาษาไทย ใช้คำศัพท์ภาษาไทยซึ่งมากกว่าภาษาไทยกรุงเทพอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอายุ 35-45 ปี และ 55-65 ปี ใช้คำศัพท์ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่กลุ่มอายุ 15-25 ปีจะใช้คำศัพท์ที่ต่างออกจากอีกสองกลุ่มเสมอ โดยสรุปภาษาไทยซึ่งถิ่นนี้มี ลักษณะแบบดั้งเดิมทั้งคำศัพท์และวรรณยุกต์ แต่ผู้บอกภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มอายุ 15-25 ปี กำลังเริ่มรับคำศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพเข้ามา ส่วนวรรณยุกต์มีการ เปลี่ยนแปลงที่ช้ากว่าคำศัพท์

⁵ งานวิจัยของ Daecha (1987) มีจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 20 หน่วยเสียงโดยเพิ่ม หน่วยเสียง /d-/ และงานของ Jiranathanaporn et al. (2003) มีจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 21 หน่วยเสียง โดยรวมหน่วยเสียง /d-/ และ /ch-/ ซึ่งคาดว่ายืมมาจากภาษาไทย

⁶ ในงานวิจัยบางงานเขียนสระ /i/ ด้วยสัญลักษณ์ /u/

วิธีการดำเนินวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวัดพลังชีวิตภาษาไทยที่พูดใน 3 ประเทศ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ 2 ประการ คือ เกณฑ์การใช้ภาษาควบคู่ไปกับทัศนคติต่อภาษา และเกณฑ์การใช้คำศัพท์ โดยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษา 3 กลุ่มช่วงอายุ คือ กลุ่มวัยสูงอายุ (65 ปีขึ้นไป) กลุ่มวัยกลางคน (35-55 ปี) และกลุ่มวัยหนุ่มสาว (18-25 ปี) กลุ่มอายุละ 5 คนจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม 2 แห่ง จากประเทศไทย 2 แห่ง จำนวนผู้บอกภาษาแต่ละ 15 คน⁷ รวมผู้บอกภาษาทั้งหมด 60 คน

พื้นที่ในการเก็บข้อมูลในประเทศไทยคือจังหวัดสุราษฎร์ธานี งานวิจัยนี้ไม่ได้คัดเลือกจังหวัดเพชรบุรีซึ่งมีชุมชนไทดำที่เข้มแข็งหลายชุมชน เพราะ Saeng-ngam (2006) ได้ศึกษาการแปรของคำศัพท์และวรรณยุกต์ตามตัวแปรอายุและทัศนคติต่อภาษาไทยดำในจังหวัดนี้แล้วดังที่กล่าวในข้างต้น จึงควรศึกษาชุมชนไทดำที่ยังไม่เคยมีการศึกษามาก่อนและเป็นชุมชนที่ประชากรไทดำส่วนหนึ่งอพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกัน นอกจากนี้ในการศึกษาคำศัพท์ ผู้วิจัยได้เพิ่มพื้นที่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย เพื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามพื้นที่ในการเก็บข้อมูลคือเมืองเซินลาและเตียนเบียนฟู ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวคือแขวงหลวงน้ำทา

การใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษา

ในการเก็บข้อมูลการใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษา ผู้วิจัยดัดแปลงแนวคำถามของ Burusphat et al. (2011)⁸ ดังในตารางที่ 1 และนำไปใช้ในการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้พูดคุยตามแนวคำถามด้วยภาษาไทยหรือไทดำในประเทศไทย ภาษาลาวหรือไทดำในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และภาษาไทยดำในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม⁹ นอกจากการสัมภาษณ์ยังใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมอีกด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้กรอบความคิดทางด้านภาษาศาสตร์สังคมซึ่งมีการใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาเป็นตัวแปรสำคัญในการวัดระดับของพลังชีวิตภาษา

⁷ งานวิจัยนี้ใช้ตัวแปรด้านแนวทางการใช้ภาษาของผู้พูดต่างรุ่นอายุ การจำกัดตัวแปรเพียงตัวแปรเดียวเป็นเพราะเงื่อนไขเรื่องเวลาเก็บข้อมูลและการปฏิบัติตามข้อกำหนดของประเทศเพื่อนบ้านที่มีลักษณะทางการเมืองการปกครองต่างกับประเทศไทย

⁸ งานของ Burusphat et al. (2011) จัดทำแบบสอบถามตามแนวทางงานวิจัยของ Duan (2004) และ Ji (2005)

⁹ คณะผู้วิจัยสามารถพูดภาษาไทย ภาษาลาวและภาษาไทยดำได้

ตารางที่ 1 แนวคำถามการใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษา

แนวคำถามการใช้ภาษา	แนวคำถามทัศนคติต่อภาษา
1. ภาษาที่คุณพูดเป็นภาษาแรก	1. คุณอยากให้ลูกพูดภาษาไทยได้
2. คุณพูดภาษาอะไรได้บ้าง	2. คนไทยควรจะพูดภาษาของตนเองให้ได้ดีเหมือนเดิม
3. ภาษาที่คุณพูดได้ดีที่สุด	3. คุณคิดว่าภาษาไทยยังมีประโยชน์อยู่
4. คุณพูดภาษาอะไรกับปู่ย่าตายาย	4. คุณคิดว่าควรใช้ภาษาไทยในงานประเพณีหรือพิธีกรรมทางศาสนา
5. คุณพูดภาษาอะไรกับพ่อแม่	5. คุณอยากให้คนอื่นรู้ว่าคุณพูดภาษาไทยได้
6. คุณพูดภาษาอะไรกับพี่น้อง	6. คุณรู้สึกอายเมื่อพูดภาษาไทยต่อหน้าคนอื่น เพราะคนอื่นจะมองว่าคุณด้อยกว่า
7. คุณพูดภาษาอะไรกับลูก	7. อีก 30-40 ปีข้างหน้า คงไม่มีใครพูดภาษาไทย คนจะหันไปพูดภาษาไทย/ลาว/เวียดนาม แทน
8. คุณพูดภาษาอะไรกับเพื่อนเมื่ออยู่ในหมู่บ้าน	8. คุณคิดว่าภาษาไทยควรค่าแก่การรักษาหรือนุรักษ์ไว้ เพราะจะทำให้ภาษาไม่สูญหายไป
9. คุณพูดภาษาอะไรกับเพื่อนเมื่ออยู่นอกหมู่บ้าน	9. หากคนยังพูดภาษาไทยอยู่ จะทำให้สังคมไทยดียังคงอยู่ ไม่สูญหายไป
10. เมื่ออยู่บ้านส่วนใหญ่คุณพูดภาษาอะไร	10. คุณคิดว่าพ่อแม่ควรพูดภาษาไทยกับลูกหลาน
11. คุณพูดภาษาอะไรที่วัด/งานเทศกาล	11. คุณคิดว่าลูกหลานควรพูดภาษาไทยกับพ่อแม่
12. คุณพูดภาษาอะไรที่ทำงาน (เช่น ที่โรงงาน)	12. คุณคิดว่าภาษาไทยเป็นภาษาที่เรียนรู้ได้ยาก
13. คุณพูดภาษาอะไรเวลาทำอะไรทำนา	13. คุณคิดว่าการเรียนภาษาไทยเป็นการเสียเวลาเปล่า
14. คุณพูดภาษาอะไรที่โรงเรียน	14. คุณคิดว่าคนที่พูดภาษาไทยได้ดีเป็นคนที่น่าเคารพและเป็นตัวอย่างที่ดี
15. คุณพูดภาษาอะไรที่สถานที่ราชการ	15. คุณคิดว่าคนที่ยังพูดภาษาไทยเป็นคนหัวเก่าหรือหัวโบราณ
16. คุณพูดภาษาอะไรที่ร้านค้าในหมู่บ้าน	16. คุณคิดว่าการรู้ภาษาไทยทำให้คุณได้รับความช่วยเหลือจากชาวไทยด้วยกัน

ตารางที่ 1 แนวคำถามการใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษา (ต่อ)

แนวคำถามการใช้ภาษา	แนวคำถามทัศนคติต่อภาษา
17. คุณพูดภาษาอะไรที่ร้านค้านอกหมู่บ้าน	17. คุณคิดว่าควรมีการเรียนการสอนภาษาไทดำในโรงเรียน

การใช้คำศัพท์

รายการคำศัพท์ที่ใช้สำหรับศึกษาปริมาณการใช้คำศัพท์ไทดำ ผู้วิจัยได้คัดเลือกจากรายการคำศัพท์ในงานวิจัยของ L- Thongkum (2002a) Chawsuan (1994) และ Liamprawat (2013) โดยคัดเลือกเฉพาะคำศัพท์ที่เป็นคำศัพท์เฉพาะของไทดำ ไม่ใช่เป็นคำศัพท์ร่วมเชื้อสาย เช่น คำว่า ‘ปิ่น’ ภาษาไทดำคือ [pɔŋ¹] ซึ่งต่างจากภาษาไทยและภาษาลาว จำนวนคำที่คัดเลือกได้มี 123 คำ ผู้วิจัยได้นำรายการคำศัพท์ไปทดลองใช้ถามผู้บอกภาษาจำนวน 5 คน พบว่าคำศัพท์บางคำมีความหมายไม่ชัดเจน เช่น คำว่า [poj¹] ซึ่งหมายถึงภาษาชนขนาดใหญ่สำหรับใส่ข้าวเปลือก ผู้บอกภาษาบางคนตอบคำอื่นที่มีความหมายว่า ‘กระบุง’ บางคำผู้บอกภาษาไม่รู้จักเนื่องจากไม่ได้ใช้คำเหล่านั้นในปัจจุบัน เช่น [se:w⁴] ‘โอบ’ บางคำไม่มีใช้ในชุมชนเนื่องจากไม่มีสิ่งของนั้น เช่น [phak³po:ŋ³] ‘ผักตบชวา’ จึงต้องปรับรายการคำศัพท์เหลือ 88 คำ (ดูภาคผนวก) เมื่อเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาจำนวน 15 คน ในแต่ละพื้นที่วิจัยแล้ว ก็นำข้อมูลของทุกคนในแต่ละพื้นที่มาหาค่าเฉลี่ยและทำกราฟเปรียบเทียบปริมาณการใช้คำศัพท์

การใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาไทดำ¹⁰

สถานการณ์การใช้ภาษาทั่วไปของชาวไทดำในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม พบว่าชาวไทดำทั้ง 3 กลุ่มอายุ ได้แก่ วัยสูงอายุ วัยกลางคน และวัยหนุ่มสาว ยังคงมีการใช้ภาษาไทดำสื่อสารในชีวิตประจำวัน สถานการณ์การใช้ภาษาไทดำในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าชาวไทดำที่อาศัยอยู่ในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทดำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชาวไทดำในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ของตน การที่ชาวไทดำในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีทัศนคติในทางบวกต่อภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ของตนนั้นอาจเกิดจากการที่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามให้ความสำคัญต่อกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมาจากเหตุผลทางด้านประวัติศาสตร์ เพราะผู้นำการปฏิวัติของชาวเวียดนาม โฮจิมินห์ ได้เดินทางไปทั่วประเทศเพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในการต่อต้านฝรั่งเศส และสุดท้ายเวียดนามก็สามารถขับไล่

¹⁰ ผู้ให้ข้อมูลที่ระบุชื่อในบทความนี้ยินยอมเปิดเผยชื่อ

เจ้าอาณานิคมออกจากเวียดนามได้สำเร็จ ตัวอย่างเช่น ในเมืองแกงหรือเตียนเบียนฟู นั้น โอจิมินห์ได้รับความร่วมมืออย่างดีจาก 3 กลุ่มชาติพันธุ์ คือ ไทดำ ไทแดง และ ไทขาว จึงทำให้สามารถชนะฝรั่งเศสได้ จากวันนั้นรัฐบาลเวียดนามจึงตระหนักถึงความสำคัญของความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในสังคมเวียดนาม และให้กลุ่มชาติพันธุ์ มีบัตรประจำตัวประชาชนที่แสดงถึงความเป็นชาติพันธุ์ต่างๆ โดยในบัตรประจำตัวประชาชนชาวเวียดนามทุกคนจะต้องระบุชาติพันธุ์ของตนด้วย¹¹ มีการจัดตั้งศูนย์สอนเขียนและอ่านภาษาไทยนอกเวลา โดยมีครูที่พูดทั้งภาษาไทยดำและเวียดนามเป็นผู้สอนด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวไทดำในเวียดนามมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ของตน นำไปสู่การใช้ภาษาไทยดำได้โดยอิสระและไม่อายที่จะพูดภาษาไทยดำ หรือบอกว่าตนคือคนไทดำ ผู้บอกภาษาเพชฌัญญ์ อายุ 43 ปี ชาวไทดำที่บ้าน Bán Tông, Xã Chiềng Xôm เมืองเซินลาได้ให้ความเห็นว่า “คนเวียดนามเคารพสิทธิกันและกัน ไม่มีการจำแนกว่าเป็นเวียดนามหรือไม่ใช่เวียดนาม ภาษาไทดำเป็นภาษาแม่ เป็นภาษาบ้านเกิด รู้สึกภาคภูมิใจที่มีภาษาของตนเอง เรายังใช้ภาษาไทยดำในชีวิตประจำวัน 80 เปอร์เซ็นต์ เราไม่ทิ้งภาษาของเราแน่นอน เราแต่งกายด้วยเสื้อผ้าไทดำในงานเทศกาลต่างๆ เราใช้ภาษาเวียดนามเมื่อติดต่อราชการหรือที่โรงเรียน จึงมีการใช้คำศัพท์เวียดนามบ้าง โดยเฉพาะวัยรุ่น” (Lor, Interview, December 19, 2015)

ส่วนในด้านการใช้ภาษาไทยดำสื่อสารในชีวิตประจำวันของชาวไทดำในแขวงหลวงน้ำทา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่าส่วนใหญ่ยังคงใช้ภาษาไทยดำสื่อสารกับสมาชิกของครอบครัวที่บ้าน และสื่อสารในชีวิตประจำวันทั่วไป อีกทั้งยังพบว่าชาวไทดำทุกกลุ่มอายุสามารถพูดภาษาไทยดำได้ ทั้งนี้อาจเกิดจากกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในแขวงหลวงน้ำทา เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใหญ่กลุ่มหนึ่ง มีคนไทดำอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้สังคมไทดำที่แขวงหลวงน้ำทา เป็นสังคมที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ รัฐบาลลาวให้ความสำคัญกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายในประเทศ สะท้อนจากการจัดประเภทกลุ่มคนในประเทศออกเป็น 3 กลุ่ม ตามสภาพพื้นที่การตั้งถิ่นฐาน คือ ลาวลุ่ม ลาวเทิง และลาวสูง อีกทั้งรัฐบาลลาวยังเปิดโอกาสให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับสูง รวมถึงทำงานในหน่วยงานรัฐได้ ส่งผลให้ชาวไทดำที่แขวงหลวงน้ำทามีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาของตน ไม่เกิดความรู้สึกแปลกแยกจากประชากรหลักของประเทศ ผลการวิเคราะห์การใช้ภาษาและทัศนคติของไทดำในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนี้ สอดคล้องกับคำกล่าวของร้อยเอกทอนแบ็นโก้ ปราชญ์ชาวบ้านไทดำที่หมู่บ้านฝั่พู่ช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

¹¹ ข้อมูลจากผู้นำทางชาวเวียดนาม อายุ 71 ปี, สัมภาษณ์วันที่ 21 ธันวาคม 2558

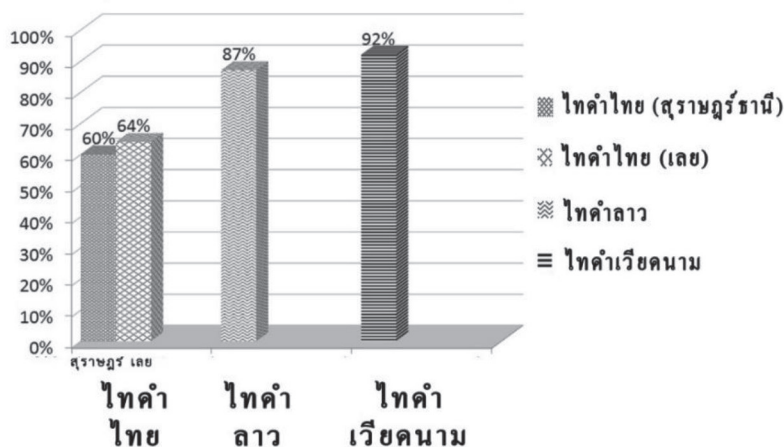
ผู้นำทางไปเก็บข้อมูลที่แขวงหลวงน้ำทาว่า “การทำงานวิจัยภาคสนามครั้งนี้ประทับใจมากที่สุดที่เห็นลูกหลานไทดำที่แขวงหลวงน้ำทาอายุประมาณ 9-15 ปี ให้ข้อมูลภาษาไทดำได้ดีประมาณ 80-90 เปอร์เซนต์ทีเดียว ที่เป็นแบบนี้ได้เพราะสังคมไทดำที่แขวงหลวงน้ำทายังคงรูปภาษาไทดำไว้ได้ดีในระดับครัวเรือน แม้กระทั่งในโรงเรียนลูกหลานยังใช้ภาษาไทดำสื่อสารกันอยู่ นอกจากชั่วโมงเรียนจะใช้ภาษากลาง” (Panko, Interview, July 17, 2015)

การศึกษาสถานการณ์การใช้ภาษาของชาวไทดำในประเทศไทยพบว่า ชาวไทดำวัยหนุ่มสาวมักจะไม่ใช่ภาษาไทดำในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน แต่ใช้ภาษาไทยเพื่อสื่อสารแทน แม้ว่าชาวไทดำวัยหนุ่มสาวบางคนจะสามารถฟังและพูดภาษาไทดำได้ แต่มักจะไม่กล้าพูด หรืออับอายที่จะใช้ภาษาไทดำในการสื่อสาร ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากประวัติศาสตร์การอพยพเข้ามาในฐานะเชลยศึก ทำให้ชาวไทดำในอดีตไม่มีความภาคภูมิใจในกลุ่มชาติพันธุ์ของตนและไม่อยากเปิดเผยว่าตนเป็นชาวไทดำ ศักดิ์ศรีในทางลบเช่นนี้ส่งผลให้ชาวไทดำ โดยเฉพาะกลุ่มวัยหนุ่มสาวอับอายที่จะพูดภาษาไทดำ จึงใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน สถานการณ์เช่นนี้แตกต่างจากไทดำในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่อพยพจากประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามไปสู่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยความสมัครใจ ผู้บอกภาษาชาวไทดำเพศชาย อายุ 36 ปี ที่อำเภอเมือง จังหวัดชุมพรได้กล่าวถึงภาวะถดถอยของภาษาไทดำที่ชุมชนไทดำจังหวัดชุมพรว่า “ชาวไทดำที่ชุมพรเอาคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้มาใช้ ภาษาไทดำพูดที่ชุมพรจึงเปลี่ยนมาก เด็กที่นี้อายที่จะพูดภาษาไทดำเพราะมีสำเนียงลาว ชาวไทดำที่นี่ไม่มีการไว้ผมปั้นเกล้า มีแต่ฟิรเสนเนียน ไม่มีคนฟื้นฟูวัฒนธรรม วัฒนธรรมเหลือเพียงเสื้อย ในปัจจุบันสังคมภายนอกเริ่มยอมรับ วัฒนธรรมของชาวไทดำเพิ่งกระจายเป็นที่รู้จัก เป็นห่วงอย่างเดียวเรื่องภาษา เอาศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้มาใช้ เด็กไม่รู้ศัพท์ไทดำเก่าๆ เวลาพูดภาษาไทดำจะใช้สำเนียงไทดำ แต่ไม่ใช่คำศัพท์ไทดำแท้ๆ คำโบราณไม่เหลือ ศัพท์ภาษาไทยกลางก็มีอิทธิพล ทำให้ภาษาไทยถิ่นที่พูดในจังหวัดชุมพรเป็นภาษาไทยถิ่นใต้แบบกลางๆ” (Singlor, Interview, March 14, 2015) นอกจากนี้ ผู้บอกภาษาชาวไทดำเพศชาย อายุ 76 ปี ที่บ้านไทรงาม ตำบลท่าข้าม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ให้ความเห็นว่า “ภาษาไทดำเพี้ยนแน่ เพราะได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยกลางทางโรงเรียน คนรุ่นเก่าพออนุรักษ์ได้ แต่เด็กไม่เข้าใจ ไม่อนุรักษ์และไม่ศึกษาภาษาไทดำ ถ้าผู้ไม่อนุรักษ์ไว้ ภาษาและวัฒนธรรมไทดำก็จะค่อยๆ หายไป ปัจจุบันภาษาและวัฒนธรรมหายไปแล้ว 60 เปอร์เซนต์ เหลืออีก 40 เปอร์เซนต์” (Buakaew, Interview, March 13, 2015) อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ปัจจุบันรัฐบาลไทยได้ให้การสนับสนุนการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มากขึ้น มีการจัดตั้ง

ศูนย์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ในหลายๆ พื้นที่ ปลุกสำนึกให้ชาวไทยดำรู้สึกภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนและมีทัศนคติต่อภาษาและวัฒนธรรมไทดำดีขึ้นในระดับหนึ่ง

การใช้คำศัพท์

ในการศึกษาคำศัพท์ภาษาไทยจำนวน 88 คำ ค่าเฉลี่ยการใช้คำศัพท์ของผู้บอกภาษา 15 คนในแต่ละพื้นที่แสดงให้เห็นว่าชาวไทยดำในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามใช้คำศัพท์ไทดำมากที่สุด (ร้อยละ 92) อันดับที่ 2 คือไทดำในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ร้อยละ 87) อันดับที่ 3 คือไทดำในจังหวัดเลย ประเทศไทย (ร้อยละ 64) และสุดท้ายคือไทดำที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ร้อยละ 60) ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1 ในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ชาวไทดำรับคำศัพท์เวียดนามมาใช้บ้าง ไม่มากนัก เช่น คำว่า ‘แดงโม’ ภาษาไทดำคือ [te:ŋ]’nam^๑] ชาวไทดำบางคนใช้คำเวียดนามผสมกับคำไทดำ คือ [ciə² haw^๒] คำว่า [ciə²] เป็นภาษาไทดำมีความหมายว่า ‘เครือ’ ส่วนคำว่า [haw^๒] มาจากคำเวียดนาม dura háu ส่วนชาวไทดำในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยหนุ่มสาวใช้คำลาวแทนคำไทดำในบางคำ เช่น คำว่า ‘เรือ’ ผู้บอกภาษาใช้คำลาว [ɰam^๑] แทนคำไทดำ [ɰə^๑] ส่วนไทดำที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีใช้คำศัพท์ภาษาไทยกลางปะปนเนื่องจากคำไทดำบางคำไม่ค่อยได้ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่นคำว่า [pin¹] ‘ลูกศร/ลูกธนู’ [len²] ‘ตะเกียง’ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเอาคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้มาใช้อีกด้วย เช่น [khep^๑] ‘รีบ’ แทนคำว่า [faaw^๑]

แผนภูมิที่ 1 เปรียบเทียบปริมาณการใช้คำศัพท์ไทดำในประเทศสาธารณรัฐ สังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทย

7. สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาพลั้งชีวิตของภาษาไทยตำที่พูดในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทยโดยใช้เกณฑ์ทางด้านการใช้ภาษา ทักษะติดต่อภาษา และปริมาณการใช้คำศัพท์ พบว่าภาษาไทยตำที่พูดในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีพลั้งชีวิตที่สูงที่สุด ชาวไทดำที่อาศัยอยู่ในแหล่งดั้งเดิมของชาวไทดำยังคงมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของตนและมีการใช้ภาษาในแวดวงที่หลากหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่บ้านและในหมู่บ้าน ชาวไทดำในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามใช้คำศัพท์ไทดำมากที่สุด แต่เนื่องจากการสัมผัสภาษากับภาษาเวียดนาม จึงรับคำเวียดนามเข้ามาบ้าง เช่น ใช้คำว่า [san²hian²] ‘ซานเรียน’ แทนคำไทดำ [fiəŋ² hian²] โดยนำคำเวียดนาม sân (thuòng) มาผสมกับคำไทดำ [hian²] ส่วนชาวไทดำในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็มีพลั้งชีวิตของภาษาที่เข้มแข็งเช่นกันถึงแม้จะเป็นรองพลั้งชีวิตภาษาไทยตำในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามอยู่เล็กน้อย อันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษากับภาษาลาว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาษาไทยตำและภาษาเวียดนามเป็นภาษาคนละตระกูลกัน (มอญ-เขมร) ส่วนภาษาไทยตำและภาษาลาวเป็นภาษาตระกูลเดียวกัน (ไท-ขร้า/ไท-กะได) ดังนั้นโอกาสที่ภาษาลาวจะมีอิทธิพลต่อภาษาไทยดำอาจมีมากกว่าภาษาเวียดนาม

สถานการณ์การใช้ภาษาไทยตำของชาวไทดำในประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด จะเห็นได้จากการใช้ภาษา โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากการได้รับอิทธิพลจากภาษาไทย ชาวไทดำบางคน มีการพูดภาษาไทยสลับกับภาษาไทยดำ ซึ่งทำให้เกิดการสัมผัสภาษาได้ง่าย นอกจากนี้ ชาวไทดำที่จังหวัดเลยยังมีการสัมผัสภาษากับภาษาของชนกลุ่มใหญ่ คือ ภาษาเลย ลาวเลย ภาษาลาวอีสานถิ่นต่างๆ และลาวอพยพ (เวียงจันทน์ และหลวงพระบาง) ทำให้ได้รับอิทธิพลจากภาษาลาวอีกด้วย (Thavorn, 2013) การศึกษาการใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Burusphat et al. (2011, 2012) ซึ่งพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทดำในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยยังคงมีทัศนคติเชิงบวกต่อภาษาไทยดำและยังมีการใช้ภาษาไทยดำในแวดวงครอบครัว แต่ภาวะการถดถอยทางภาษาไทยดำได้เกิดขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มผู้พูดภาษาไทยดำวัยหนุ่มสาวอันเป็นผลมาจากการแทรกแซงของภาษาไทยในแวดวงการใช้ภาษา การศึกษาการใช้คำศัพท์ของชาวไทดำในประเทศไทยในงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยการใช้คำศัพท์ของชาวไทดำในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยที่พบว่าผู้พูดภาษาไทยดำวัยกลางคนและวัยหนุ่มสาวใช้คำศัพท์ภาษาไทยมากกว่าวัยสูงอายุ เช่น ชาวไทดำที่จังหวัดสมุทรสาคร (Liamprawat and Wattanaprasert, 1996) เพชรบุรี (Saeng-ngam, 2006; Liamprawat, 2013)

ราชบุรี (Liamprawat, 2013) สุพรรณบุรี (Buranasing, 1988; Liamprawat, 2013) และ นครปฐม (Burusphat, 2013; Liamprawat, 2013)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้เก็บข้อมูลวรรณยุกต์ พยัญชนะ และสระ เพิ่มเติม ซึ่งสนับสนุนผลการวิจัยในครั้งนี้ว่า ภาษาไทดำพูดที่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีการเปลี่ยนแปลงน้อย ยังคงมีลักษณะดั้งเดิม ไทดำในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด สิ่งที่เห็นได้ชัดที่สุด คือ วรรณยุกต์ซึ่งภาษาไทดำในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด สิ่งที่เห็นได้ชัดที่สุด คือ วรรณยุกต์ซึ่งภาษาไทดำในประเทศไทยยังคงมีลักษณะที่ตรงกับลักษณะวรรณยุกต์ในอดีตที่ศึกษาโดย Gedney (1964) Fippinger and Fippinger (1974) เมื่อ 40-50 ปีที่แล้วมา ในขณะที่สัทลักษณะของวรรณยุกต์บางวรรณยุกต์ของภาษาไทดำในประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงด้วยอิทธิพลของภาษาไทยหรือภาษาลาว (Burusphat, 2012) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะมีระดับน้อยหรือระดับมากเกิดจากการสัมผัสภาษากับภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในประเทศที่อาศัยอยู่ ยกตัวอย่างเช่น ชาวไทดำในประเทศไทยสังคมนิยมเวียดนามออกเสียงคำว่า [pʰiŋ] ‘ผิง (ไฟ, แดด)’ เป็น [fiŋ] Burusphat (2013) ตั้งข้อสังเกตว่าชาวไทดำในประเทศไทยสังคมนิยมเวียดนามใช้เสียง f- เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากภาษาเวียดนามที่ไม่มีเสียง pʰ- และออกเสียง f- แทน ในปัจจุบันเนื่องจากชาวไทดำมีการติดต่อค้าขายไปมาหาสู่กับชาวลาว ทำให้ชาวไทดำโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยหนุ่มสาวรับเอาเสียงของภาษาลาวมาใช้อีกด้วย ชาวไทดำในประเทศไทยประชาติปไตยประชาชนลาวรับเอาเสียงบางเสียงจากภาษาลาวมาใช้ เช่น คำไทดำว่า [ca:ŋ] ‘ช้าง’ ผู้บอกภาษาบางคนโดยเฉพาะวัยหนุ่มสาวออกเสียงว่า [sa:ŋ] ตามภาษาลาว ชาวไทดำในประเทศไทยก็รับเอาเสียงในภาษาไทยเข้ามาใช้เช่นกัน ลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งของภาษาไทดำ คือ พยัญชนะกักก้อง *b-, *d-, *j-, *g- ได้เปลี่ยนเป็นเสียงไม่ก้อง ไม่พ่นลม p-, t-, c-, k- ในทุกถิ่น (L-Thongkum, 2002a) ภาษาไทดำถิ่นไทยได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยจึงมีการใช้เสียงพยัญชนะ ph-, th-, ch-, kh- เช่นในคำไทดำว่า [ta:ŋ] ‘ทาง’ ออกเสียงเป็น [tʰa:ŋ] ตามภาษาไทย เป็นต้น

ผลงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าทัศนคติเชิงบวกต่อภาษาและการใช้ภาษาในหลากหลายแวดวงเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญของพลังชีวิตภาษา ผู้พูดภาษาวัยกลางคนและวัยสูงอายุส่วนใหญ่จะมีทัศนคติเชิงบวกต่อภาษาไทดำ เนื่องจากมีความภาคภูมิใจในภาษาของตนเองซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์และช่วยเสริมพลังชุมชนไทดำให้เข้มแข็ง เมื่อเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยนี้กับผลงานวิจัยของ Saeng-ngam (2006) พบว่ามีความคล้ายกัน ในงานวิจัยของ Saeng-ngam ผู้พูดภาษากลุ่มอายุ 55-65 ปี

ขึ้นไปเป็นผู้ที่มีทัศนคติบวกต่อภาษามากที่สุด และผู้ออกภาษากลุ่มอายุ 15-25 ปี เป็นผู้ที่มีทัศนคติลบต่อภาษามากที่สุด ในแง่ของการใช้ภาษาผู้ออกภาษาทุกกลุ่มอายุ ยังคงใช้ภาษาไทดำมากที่สุดทั้งนี้เพราะตำบลหนองปรัง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นตำบลที่มีคนไทดำอาศัยอยู่มากที่สุด ทำให้ชาวไทดำที่ชุมชนนี้ยังคงใช้ภาษาไทดำอยู่มาก เนื่องจากมีแวดวงการใช้ภาษาเดียวกัน อย่างไรก็ตาม Saeng-ngam พบว่าผู้ออกภาษากลุ่มวัยรุ่นเริ่มมีการใช้ภาษาไทยกรุงเทพแม้จะมีอัตราน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับ การใช้ภาษาไทดำ เพราะเห็นว่าภาษาไทยกรุงเทพมีศักดิ์ศรีมากกว่าภาษาไทดำ ในอนาคตภาษาไทดำที่พูดในชุมชนหนองปรังจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน

นอกจากทัศนคติเชิงบวกต่อภาษาและการใช้ภาษาในแวดวงต่างๆ ในงานวิจัยนี้ได้พบองค์ประกอบที่ทำให้ภาษาไทดำยังดำรงอยู่ได้ใน 3 ประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยภาษาไทดำในประเทศไทยของ Burusphat (2013) ดังนี้คือ ประการที่ 1 โครงสร้างสังคมของไทดำที่เป็นครอบครัวขยายทำให้พลังชีวิตของภาษามีความเข้มแข็ง เนื่องจากผู้พูดภาษาทุกวัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ลูกหลานจำเป็นต้องสื่อสารกับปู่ย่าตายายด้วยภาษาไทดำ ทำให้โอกาสที่จะใช้ภาษาไทดำมีมากขึ้น ประการที่ 2 การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐทำให้มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์วัฒนธรรมขึ้นในทุกประเทศ ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมไทดำ ประการที่ 3 การจัดพิธีเสนเฮือนเพื่อบูชาผีบรรพบุรุษเป็นความเชื่อที่ยึดถือปฏิบัติกันอยู่ในประเทศทั้ง 3 ประเทศอย่างเคร่งครัด ทำให้ภาษาไทดำยังดำรงอยู่ได้เพราะจะต้องใช้ภาษาไทดำในการประกอบพิธีเสนเฮือน

อย่างไรก็ดี ท่ามกลางกระแสของสังคมหลัก ภาษาไทดำย่อมลดระดับพลังชีวิตของภาษาลง อันเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ เช่น เทคโนโลยีสมัยใหม่และการสื่อสารคมนาคมที่ทำให้มีการใช้ภาษาของชนกลุ่มหลักมากขึ้น การใช้ภาษาไทดำในแวดวงจำกัด เช่น ที่โรงเรียนและสถานที่ราชการต้องใช้ภาษากลาง และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต เช่น ชาวไทดำอายุ 74 ปีที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีประกอบอาชีพธุรกิจที่ต้องติดต่อกับคนไทย ทำให้ปริมาณการใช้คำศัพท์ไทดำลดลง ในขณะที่ชาวไทดำอายุ 18 ปีอาศัยอยู่กับตายาย ใช้ปริมาณคำศัพท์ไทดำสูงกว่าเพราะได้ใช้พูดสื่อสารกับตายายทุกวัน ชาวไทดำบางคนแต่งงานกับประชากรหลักของประเทศก็ทำให้โอกาสที่จะใช้ภาษาไทดำน้อยลง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Burusphat (2013) และ Chakshuraksha (2003) นอกจากนี้ในงานวิจัยการใช้คำศัพท์ภาษาไทดำที่จังหวัดลพบุรีของ Charoenchai (2008) ก็พบว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่มีอิทธิพลทำให้มีการใช้ภาษาไทยมากขึ้นเช่นกัน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นผลผลิตของโครงการวิจัยเรื่อง “การแปรตามภูมิภาคของ ภาษาและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ภายใต้ทุน “ศาสตราจารย์วิจัยดีเด่น ประจำปี 2558” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.สมทรง บุรุษพัฒน์ เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณ แหล่งทุนวิจัย และขอบคุณหน่วยงานและบุคคลที่สนับสนุนการวิจัย ได้แก่ สถาบันวิจัย ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ ที่ปรึกษาของโครงการวิจัยฯ ช่วยพัฒนาคุณภาพผลผลิตของโครงการวิจัยฯ อาจารย์ โสภิตา ถาวร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของ ชาวไทดำ นักวิจัยของโครงการวิจัยฯ ทุกคนที่ช่วยเก็บข้อมูล นางสาวรัชฎาภรณ์ ผลยะฤทธิ์ ผู้ช่วยวิจัยที่ช่วยเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และจัดรูปแบบของต้นฉบับ ผู้อำนวยการความสะดกในการเก็บข้อมูลในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แก่ นายพนัส ล้วนเมือง ว่าที่ ร้อยตรีโกมล บุญสูงเพชร ดร.เพชรตะบอง ไพศุณย์ ร้อยเอกทอน แป้นโก่ อาจารย์นฤนาท สิงลอ นายไอยเรศ บุญฤทธิ์ นางจันอ้อ ไลสะหวัน ท้าวเข้มเพชร ไลสะหวัน ท้าวสมนิต เจือสายทอง นางวอวน เจือสายทอง ท้าวกาบแก้ว ผู้อำนวยการความสะดกในการเก็บข้อมูลในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยม เวียดนาม ได้แก่ อาจารย์ไสว เพชรรุณ อาจารย์สมทบ ศิรินาโพธิ์อาจารย์ ดร.รุจิวรรณ เหล่าไพโรจน์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี Dr. Nguyen Ngoc Binh, University of Social Sciences and Humanities, VNU-Hanoi, Phạm Ánh Nguyệt ผู้อำนวยการความสะดกในการเก็บข้อมูลในประเทศไทย ได้แก่ นางภัทราภรณ์ ไพศุณย์ (บ้านพิพิภรณ์ที่ไทดำ บ้านนาป่าหนาด) อาจารย์ภัสรา ฐิพันธ์ (กลุ่มเยาวชนสืบสานภูมิปัญญาไทดำ สุราษฎร์ธานี) นายนัย สิงลอ (ปราชญ์ชาวบ้านไทดำที่จังหวัดชุมพร) และผู้ให้ข้อมูล ชาวไทดำทุกคน

References

- Anuntrawan, C. (1978). **The phonology of Tai Dam language at Na Pa Nat Village, Khao Kaeo Subdistrict, Chiang Khan District, Loei Province (ระบบเสียงภาษาไทยหมู่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอลอง จังหวัดเลย)**. Master's dissertation, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.
- Buakaew, K., [Interview] March 13, 2015.
- Buranasing, A. (1988). **An analysis of lexical change among three generations in Thai Song dialect (วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยซอง)**. Master's dissertation, Mahidol University, Nakhon Pathom, Thailand.
- Burusphat, S. (2012). Tones of Thai Song varieties. **The Journal of the Southeast Asian Linguistics Society**, 5, 32-48.
- _____. (2013). **Phonological variation and change in Thai Song (การแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงในภาษาไทยซอง)**. Songkhla: Pimpakarn.
- _____. (2013). The language shift in progress of Thai Song. **The Journal of Southeast Asian Linguistics Society**, 6, 19-34.
- Burusphat, S., Deepadung, S., Suraratdecha, S., Ardsamiti, N., Patpong, P., & Setapong, P. (2011). **Language uses and attitudes towards languages and ethnic tourism of ethnic groups in the Western Region of Thailand (การใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาและการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย)**. Bangkok: Sangsue.
- _____. (2012). Language vitality and language regression of ethnic groups in the western region of Thailand (พลังชีวิตและภาวะการถดถอยภาษากลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย). **The Journal**, 7(1), 27-54.
- Chakshuraksha, N. (2003). **Language maintenance and shift in a displaced Tai language: a case study of Black Tai at Nongkhe village, Thailand**. Doctoral dissertation, Mahidol University, Nakhon Pathom, Thailand.
- Charoenchai, P. (2008). **A lexical study of Tai languages in Lopburi Province and influences of technology on changes of lexical usage (การศึกษาคำศัพท์ภาษาตระกูลไทในจังหวัดลพบุรีและอิทธิพลของเทคโนโลยีต่อ**

- การเปลี่ยนแปลงการใช้คำศัพท์). Nakhon Pathom: Silpakorn University.
- Chawsuan, E. (1994). **A comparative lexical study of Lao dialects spoken in Nakhon Pathom Province, Thailand and the Lao dialect spoken in Borkaew Province, The Lao People Democracy Republic** (การศึกษาเปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาลาวในจังหวัดนครปฐมและภาษาลาวในแขวงบ่อแก้ว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว). Master's dissertation, Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand.
- Daecha, W. (1987). **A comparative study of the phonology of six Thai dialects spoken in Amphoe Tha Tako, Changwat Nakhon Sawan** (การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาไทย 6 ภาษาที่พูดในอำเภوتاตะโก จังหวัดนครสวรรค์). Master's dissertation, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.
- Duan, L. (2004). **A sociolinguistic study of language use and language attitudes among the Bai people in Jianchuan County, China**. Master's dissertation, Payap University, Chiang Mai, Thailand.
- Fippinger, J., & Fippinger, D. (1974). Black Tai phoneme, with reference to White Tai. **Anthropological Linguistics**, 12(3), 83-95.
- Fishman, J. (1972). **The sociology of language**. Rowley, Massachusetts: Newbury House Publishers.
- Gedney, W. (1964). A comparative sketch of White, Black and red Tai. **The Social Science Review**. Special number 14, 1-47.
- Ji, H. (2005). **A study of language use and language attitudes among Bisu speakers in China and Thailand**. Master's dissertation, Payap University, Chiang Mai, Thailand.
- Jirananthanaporn, S., Singnoi, U., & Maneecho, S. (2003). **Grammatical system in Thai Song** (ระบบไวยากรณ์ในภาษาไทยซ่ง). Phitsanulok: Naresuan University.
- L. Thongkum, T. (2002a). **Old Tai Dam (Black Tai) lexicon**. (Manuscript)
- _____. (2002b). Old Tai Dam (Black Tai) and the meanings of ambiguous words in modern Thai elaborate expressions. Paper presented at the 12th Annual Conference of the Southeast Asian Linguistics Society (SEALS XII) hosted by Northern Illinois University, DeKalb, May 15-17, 2002.

- Li, F. K. (1960). A tentative classifications of Tai dialects. **Culture in history essay in honor of Paul Radin**, edited by Stanley Diamond, 951-959. New York: Columbia University Press.
- Liamprawat, S. (1998). A classification of Thai Song by tonal features (การจัดกลุ่มภาษาไทยโซ่งโดยใช้เสียงวรรณยุกต์). In **Tor-tuk-auksara: A collection of articles on language and Thai literature** (ทอถักอักษรารวมบทความทางภาษาและวรรณคดีไทย). Nakhon Pathom: Silpakorn University.
- _____. (2013). **Lexical variation in Tai Dam among three generations** (การแปรการใช้ศัพท์ในภาษาไทยดำของคนสามระดับอายุ). Songkhla: Pimpakarn.
- Liamprawat, S., & Wattanaprasert, K. (1996). **An analysis of lexical use and variation among three generations in Lao Language communities of Thacin River Basin** (รายงานการวิจัยเรื่องวิเคราะห์การใช้คำและการแปรของภาษาของคนสามระดับอายุในชุมชนภาษาลาวลุ่มน้ำท่าจีน). Nakhon Pathom: Silpakorn University.
- Lor, T. [Interview]. December 19, 2015.
- Maneewong, O. (1987). **A comparative phonological study of Lao Song in Petchaburi and Nakhonpathom Provinces**. Master's dissertation, Mahidol University, Nakhon Pathom, Thailand.
- Panka, K. (1980). **The phonological characteristics of Lao Dialects in Amphoe Muang, Nakhon Pathom Province** (ลักษณะเฉพาะด้านเสียงของภาษาลาวในอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม). Master's dissertation, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.
- Panko, T. [Interview]. July 17, 2015.
- Plungsuwan, W. (1981). **A tonal comparison of Tai dialects in Ratchaburi**. Master's dissertation, Mahidol University, Nakhon Pathom, Thailand.
- Praphin, W. (1996). **Comparative lexical study of Lao Song in Nakhonpathom, Ratchaburi and Phetchaburi Province** (การศึกษาเปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาลาวโซ่ง ในจังหวัดนครปฐม ราชบุรี และเพชรบุรี). Master's dissertation, Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand.
- Saeng-ngam, S. (2006). **Lexical and tonal variation by age group and language attitude in the Song language (Black Tai) of Amphoe Khao Yoi**,

Changwat Phetchaburi (การแปรคำศัพท์และวรรณยุกต์ตามกลุ่มอายุ และทัศนคติต่อภาษาในภาษาโซ่ง (ไทดำ) ที่พูดในอำเภอเขาชัยย้อย จังหวัด เพชรบุรี). Master's dissertation, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.

Singlor, N. [Interview]. March 14, 2015.

Sribusara, M. (1987). **Lament of the Black Tai** (ไทยดำรำพัน). Bangkok: Bhannakij.

Suasosit, R. (1992). **A phonology of Lao Song at Don Tao It Village, Rang Wai Subdistrict, Phanom Thuan District, Kanchanaburi Province** (ระบบเสียงภาษาลาวโซ่งหมู่บ้านดอนเตาอีฐ ตำบลรวงหวายอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี). Master's dissertation, Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand.

Summer Institute of Linguistics. (2015). **Language vitality**. Online. Retrieved December 2, 2015. from <http://www.sil.org/languageassessment/language-vitality>.

Thavorn, S. (2013). **Phonological variation and change in Tai Dam** (การแปร และการเปลี่ยนแปลงเสียงในภาษาไทดำ). Master's dissertation, Mahidol University, Nakhon Pathom, Thailand.

The Royal Institute. (2010). **Linguistic dictionary: Applied linguistics** (พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์: ภาษาศาสตร์ประยุกต์). Bangkok: Rungsilp.

Unakornsawat, A. (1993). **A comparative phonological study of Phu Tai and Lao Song** (การศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาผู้ไทกับภาษาลาวโซ่ง). Master's dissertation, Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand.

Wattanaprasert, K. & Liamprawat, S. (1988). **The phonology of Lao dialects in Thachin river basin** (รายงานการวิจัยเรื่องระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มน้ำท่าจีน) (2nd ed.). Nakhon Pathom: Silpakorn University.

Yooyen, P. (2013). **Tone variation of Thai Song by age group in Ratchaburi Province** (การแปรเสียงวรรณยุกต์ตามตัวแปรอายุในภาษาไทยโซ่ง จังหวัดราชบุรี). Master's dissertation, Mahidol University, Nakhon Pathom, Thailand.

ภาคผนวก

รายการคำศัพท์ภาษาไทย

ลำดับที่	ไทย	ไทดำ	ลำดับที่	ไทย	ไทดำ
1.	ต้น	kw : ¹	45.	ปู่ (พ่อของพ่อ)	? a: y ⁵ ? u: ³
2.	เล็ม	ma? ⁴	46.	ปู่ทวด (พ่อของปู่ย่า)	(? u: ¹) hw ? ³
3.	กรรไกร	ke : w ⁵	47.	เพื่อนสนิท	siŋ ¹ ku: ¹
4.	กระดุมเสื้อ	ma? ⁴ sia ⁵	48.	เมฆ	piang ¹ fa: ⁶
5.	ผ้าเช็ดหน้า	pha: ⁵ ka ³ ciat ³	49.	น้ำตาล	ta: t ³ /ta: t ³ nam ⁶
6.	สไบ	pha: ⁵ piaw ¹	50.	สนิม	nian ¹
7.	ปิ่น	? on ¹	51.	ลานบ้าน	khuang ³
8.	ลูกศร	pin ¹	52.	แคว่ เตี้ยง	jiaŋ ²
9.	คราด	ba: n ¹ sa: ŋ ⁶	53.	ปัก (ผ้า)	sɛ w ¹
10.	ตะเกียง	le n ²	54.	พุด	pa? ³
11.	มุ้ง	(pha: ⁵)jan ¹	55.	พุดติดอ่าง	pa? ³ ka: ŋ ⁶
12.	ปลอกหมอน	sia ⁵ mo : n ¹	56.	กลับ (บ้าน)	ta: w ¹
13.	สวิง	ka ³ sa: ¹	57.	กวาดพื้นเรือน	phɛ : w ³
14.	ช่องใส่ปลา	kamuang ¹	58.	โกหก	(khi: ⁵) bɛ w ³
15.	กา (ภาชนะ)	? om ¹	59.	คิด	ŋam ¹
16.	ตะไคร้	ba ³ caw ¹	60.	งด, หยุด	yaŋ ⁶
17.	พริก	ma ⁴ ? iat ³	61.	ชวน	ciang ¹
18.	ชะอม	phak ³ na: m ¹	62.	(ฝน) ซา	? ian ⁵
19.	ถั่วฝักยาว	thua ³ (fak ³)hi ²	63.	(แมงป่อง) ต่อย	lan ³
20.	ถั่วลิสง	thu: a ³ lo ? ⁴	64.	เยี่ยว	nɛ : w ³
21.	ใบแมงลัก	sa ⁴ la: ŋ ⁵ ka: n ³ kha: w ¹	65.	เรอ	? ɔ: ³
22.	โหระพา	sa ⁴ la: ŋ ⁵ ka: n ³ le : ⁴	66.	เล่น	? in ³
23.	มะเขือยาว	ma ⁴ khia ¹ hi: ²	67.	ผ้าฟืน	khia? ³
24.	แดงไทย	tɛ : ŋ ¹ ko: y ³	68.	ขยัน	cɔ : ŋ ⁵
25.	แดงโม	tɛ : ŋ ¹ nam ⁶	69.	ฉลาด	lak ³
26.	ผักทอง	ma ⁴ ? i? ³	70.	(ตา) ถลน	mɛ : n ²
27.	มะเขือเทศ	ma ⁴ ma: n ⁴	71.	บวม	kɔw ¹
28.	ฝรั่ง	ma ⁴ ? uy ³	72.	ไกสั	ke : m ²
29.	หอยโข่ง	ho : y ¹ ? ɔ? ³	73.	ไถล	lak ⁴
30.	คางคก	to: ¹ ka ³ tu: ¹	74.	ครึ่ง กิ่ง	tho ŋ ¹
31.	ค้างคาว	to: ¹ ki: a ¹	75.	ขึ้น	kim ⁵
32.	กิ่งก่า	yiam ⁴ ka: ³	76.	มาก	? e: ¹

ลำดับที่	ไทย	ไทดำ	ลำดับที่	ไทย	ไทดำ
33.	จิ้งจก	siam ¹ ka: ¹ ya ² hian ²	77.	ยาว	hi: ²
34.	จิ้งเหลน	yiam ⁴ ka: ¹ ya ⁴ ɛ: ɲ ¹	78.	สั้น	ten ⁵
35.	ปลาช่อน	ko: n ¹	79.	ขาว	lo n ¹
36.	แมลงหวี่	mɛ: ɲ ² po: ɲ ³ piɲ ¹	80.	ช้า	ɲwa: t ⁴
37.	แมงมุม	siɲ ² sa: w ¹	81.	บ่อยๆ	loɲ ² loɲ ²
38.	หน้าผาก	na: ⁵ le: n ¹	82.	วันพรุ่งนี้	mi: ⁶ puɲ ³
39.	โหนกแก้ม	po m ¹ kɛ m ⁵	83.	ทำไม	pen ¹ haɲ ¹ (le: ²)
40.	สมอง	ʔ ɛ ʔ ³	84.	เท่าไร	to: ³ law ²
41.	คางทูม	ka: ɲ ¹ khu: m ²	85.	เมื่อไร	mi: ⁶ law ²
42.	(หมา)ปูน	ɛ: n ¹	86.	ที่ไหน	ka ³ law ² ka ³ leɲ ⁴
43.	พ่อ	ʔ a: y ⁵	87.	อย่างไร	si: le: ⁶
44.	แม่	ʔ e: m ¹	88.	อะไร	(ʔ a ³)haɲ ¹ (le: ²)